Aktuálnosť biblických postáv

Bibiana Kahánková

Kahánková, B.: Aktuálnosť biblických postáv. In: *Ostium*, roč. 7, č. 2, 2011.

Samuel Š. Osuský: Galéria postáv Novej zmluvy. Liptovský Mikuláš: Tranoscius 2010, 802 s.

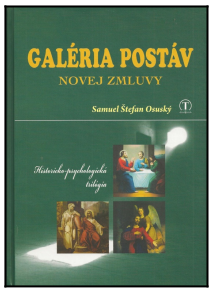

Vydavateľstvo Tranoscius pripravilo dielo, ktoré vyše 50 rokov nemohlo uzrieť čitateľský svet len preto, lebo ho napísal prof. ThDr. Samuel Š. Osuský. Pre komunistický režim bol autor nežiaducou osobou. Po zmene režimu v Československu bol roku 1990 Osuský rehabilitovaný. Žiaľ, na uznanie jeho práce sa čakalo priveľmi dlho. Vďaka tomu, že významný slovenský evanjelický teológ a etik Igor Kišš celé roky toto dielo chránil a ukrýval pred ŠtB, môžeme si dnes knihu prečítať. Ako zostavovateľ mu dal dnešnú podobu a takpovediac mu „vdýchol nový život“.

V diele nás autor sprevádza galériou biblických postáv Novej zmluvy (NZ). V troch rozsiahlych častiach opisuje ich životy a poskytuje profily týchto postáv. Ježišovi Kristovi autor venuje celú prvú časť, ďalej je to apoštol Peter, ktorému dáva viac priestoru v druhej časti, a napokon je tu tretia časť, ktorá sa venuje apoštolovi Pavlovi. V mnohých prípadoch sa autor snaží objasniť preklady exegétov, ktorým čitateľ ťažšie rozumie (v týchto častiach sa treba k textu niekoľkokrát vrátiť). Som presvedčená, že kniha je aj významným teologickým dielom. Dovolím si tvrdiť, že má navyše silný morálno-etický akcent.

Hneď na začiatku čitateľa zaujme autorovo vyznanie k Biblii, ktorá mu zostala jedinou „vernou priateľkou“ v čase politickej samoväzby. Dodávala mu silu pri utrpení, umocňovala jeho vieru a dokonca v ňom premohla odpor odpustiť jeho väzniteľom. V niekoľkých riadkoch vyjadril jej silu, ktorú dodáva človeku v situáciách, akými sú utrpenie, žiaľ či strach. Je namieste, že Osuský zaradil toto vyznanie na začiatok práce. Mal totiž skúsenosti s ľuďmi, vedel, že väčšinou iba v najhorších životných skúškach siahame po Biblii a vtedy spoznávame jej pravú hodnotu. Jeho vyznanie sa týka aj modlitieb a celkovej viery v Boha kresťanského náboženstva. Medzi riadkami sa dajú postrehnúť námietky adresované ľuďom, že sa z nášho každodenného života vytráca viera a čas na modlitbu. Prečo sme ich „odložili“ do kostolov, chrámov? Na tieto otázky a mnohé ďalšie hľadá odpovede a vťahuje do tohto hľadania aj čitateľa. Ten sa pri čítaní viackrát zamyslí nad svojou vlastnou odpoveďou.

Prečo tvrdím, že dielo je morálno-etické? Autor dôkladne opisuje a charakterizuje správanie a konanie postáv v NZ. Boli to ľudia všetkých spoločenských vrstiev. Výstižne zachytáva negatívne

ľudské vlastnosti a „bez obalu“ opisuje vplyvy na ich rozhodovanie a dôsledky konania. Osuský cítil potrebu upozorniť práve na negatívne vlastnosti ľudí, pretože v dobe (hlavne v 50. rokoch 20. storočia), v ktorej žil, sa menili rebríčky hodnôt a charaktery ľudí: „… s kúpeľom vyliali aj dieťa“ (s. 151). Počas čítania sa možno často stretávať s pojmami láska, úcta, spravodlivosť, vernosť, súdržnosť, zodpovednosť, hodnota, dobro, zlo spolupatričnosť, humánnosť… Autor na základe konania a správania postáv v NZ a najmä prostredníctvom ich charakterov uvádza mnohé morálne ponaučenia, ktoré možno aplikovať aj na náš život. Varuje pred zlými, neuváženými skutkami. Odporúča premýšľať nad každým naším konaním a správaním a predovšetkým nad ich následkami. „Činiť dobré závisí od toho, či sám človek je dobrý. Aký človek, také zmýšľanie, taká reč i skutky i život“ (s. 393). Verím, že si to pozorný čitateľ všimne.

Doba sa zmenila, no ľudia sa z chýb minulosti neradi učia. Napríklad cez postavy Alžbety a Zachariáša, Márie a Jozefa opisuje Osuský ich manželský vzťah, plný vzájomnej úcty, lásky, vernosti, rešpektu, pochopenia, súdržnosti aj v tých najhorších časoch: „… dvaja v manželstve jedno telo“ (s. 262). Aké sú dnešné manželstvá a ako sa končia? Autor vyzdvihuje tieto hodnoty, pretože narážal na problémy spoločnosti (boli tie isté ako dnes: alkohol, nevera a v dnešnej dobe je to aj zlá ekonomická a sociálna situácia). Hodnota manželstva z morálneho hľadiska začala klesať a následky boli hrozivé. Poukazuje ďalej na dôležitosť výchovy detí, upozorňuje na zodpovednosť rodičov za výchovu. Apeluje na ženy – budúce matky, aby sa na túto úlohu dôkladne pripravili.

Vo svojej knihe autor komentuje životy apoštolov, ich meniace sa postoje po stretnutí s Ježišom Kristom. Opisuje ich prednosti, no aj nedostatky, vyzdvihuje dobré skutky, neospravedlňuje zlyhania. Vyjadruje tým presvedčenie, že človek sa nemá báť robiť rozhodnutia a prijímať zodpovednosť. Ako som už uviedla, celá prvá časť diela sa venuje Ježišovi Kristovi, no ďalšie dve časti s ním samozrejme úzko súvisia. Je pochopiteľné, že autor prechováva hlbokú lásku a úctu ku kresťanskému Mesiášovi. S veľkým obdivom opisuje Jeho (používam tu oslovenie Ježiša Krista, ako to robí sám Osuský) pôsobenie v dobe duchovného a morálneho úpadku ľudstva: „svet sa stal púšťou, ktorú bolo treba napraviť“ (s. 62). Vysvetľuje sklamanie Židov, ktorí čakali politicky silného vodcu, aby ich vyslobodil spod nadvlády tyranov, očakávali, že Jeho zázraky budú mať materiálnu povahu. Ako upozorňuje autor, málokto nepochopil pravý význam Jeho poslania: liečiť ducha a zvestovať Božie kráľovstvo. Osuský vynaložil všetko úsilie, aby vysvetlil pravú hodnotu kresťanského náboženstva a tou je láska – *agapé*, kresťanská nezištná láska.

Samuel Štefan Osuský vytvoril hodnotné dielo, ktoré rozšíri pohľad čitateľa na biblické, no aj etické dejiny. Dielo je prínosné nielen pre študentov teologického, ale aj etického zamerania. Nech sa čitateľ nenechá odradiť jeho rozsahom: už prvá strana dokáže zaujať. Na čo si však čitateľ musí dávať pozor, je množstvo rovnakých mien s rozličnými osudmi. Formou osobného rozhovoru autor vyjadruje zároveň aj dôverný prístup k čitateľovi. Tým zabránil tomu, aby sa čítanie stalo nudným. Tí, ktorí čítali Bibliu, nájdu v Osuského diele niečo nové. Tí, ktorí Bibliu prestali čítať, sa k nej možno vrátia, alebo ich prinúti aspoň o tom rozmýšľať. Nakoniec tí, ktorí ju vôbec nemali v rukách, sa nezaujato zamyslia nad cieľom kresťanského náboženstva. A možno právo toto bolo zámerom tohto textu.

PhDr. Bibiana Kahánková
Inštitút filozofie a etiky
Filozofická fakulta PU v Prešove
17.novembra 1
080 78 Prešov